

vse stanove in okoliščine, na vse navadne strasti in spačenosti človeškega življenja. Hvaležni moramo biti gosp. Olibanu, da nam jo je na slovenski jezik preložil, ker s tem je izvrstno vstregel marsikateremu svojih rojakov. — Knjižica je pisana prav po domače v lahko umljivem jeziku in zelo pripravna, da bi jo otroci doma na glas čitali, posebno o dolgih zimskih večerih. Priporočamo jo gorko za šolarske in farne knjižnice.

34. **Miloserenost do žival. Poduk za mlade in stare ljudi. Na svitlo dan od c. k. kmetijske družbe na Kranjskem. Drugi popravljeni natis. V Ljubljani, 1849. Natisnil in založil Jožef Blaznik. Cena 10 kr.**

To je naslov 76 strani debelej knjižici v 8°, ki je uže 1849. leta prišla drugič na svitlo. Knjižica je razdeljena na tri poglavje. Prvo poglavje popisuje božje čudeže pri stvarjenji in ohranjevanji žival in njihove koristi za človeka. Drugo poglavje pripoveduje od trpinčenja živali, od kod trpinčenje živali izvira, kako hudobno da je nedolžne živali trpinčiti in kakšne nasledke da ima. Tretje poglavje našteva pripomočke zoper trpinčenje živali. — Bilo bi odveč, ako bi hoteli o tej knjižici obširneje govoriti. Čudimo se le, kako je mogoče, da se ta knjižica od 1849. l. še nij razprodala. Žalostno pač za našo slovensko domovino, ako tako koristne knjižice, ki se za borih 10 soldov dobé, celih 30 let leže v prahu brez vse koristi za naš ubogi, zapuščeni narod. Res, da je jezik zdaj uže malo zastaran, a nič ne dé, naša mladina jo bode še ložje razumela in nauki so vendar še vedno isti in to je glavna stvar. — Učitelji ne pustite te knjižice dalje v prahu ležati, podvizajte se in spravite jo v šolarske knjižnice, koristi vam bode obrodila mnogo.

(Vse danes omenjene knjige se dobôdo v Blaznikovej tiskarni po naznanjenj cen.) —

Dopisi in novice.

Prva učna razstava v Gorici l. 1875. Poročilo razst. odbora. (Kon.)

B.

»Jury« kot učne pomočke ljud. in mešč. šolam »priporoča«:

I. Od razst. *Pichler-jeve vdove & sina na Dunaji*:

Wagner-jeve podobe za nazorni nauk (nemšk. š.). Söder-jevo razdelitev časa (Zeiteintheilung). Schreiber-jeve svetopisemske podobe nove zaveze. Günter-jeve metr. mére in uteži; malo, srednjo in veliko zbirko. Zbirko geom. teles, malo, srednjo in veliko (t. j. št. I. II. III.). Lindner-jevo računanje v podobah. Lüben-ov atlant sesalcev (barvan). Fiedler-jeve anatomijske table. Patek-ove navadne barve. Handke-ve polutki, Nemčijo, Avstrijo, Azijo in Afriko. Bauer-jevo

Avstrijo (nemško in herv.). Schotte-jev globus in tellurium. Holle-vo Palestino, Avstralijo in Ameriko.

II. Razst. *Wokulat v Gorici:*

Heimerdinger-jeve kalupe za risanje. Fiedler-jeve in Kundrat-ove anatomijske tablice.

III. Razst. *Tempsky-ga v Pragi:*

Patek-ove navadne barve.

IV. Razst. *prof. Spinner-ja v Gradcu:* knjižice za risanje.

V. Razst. *K. Winikar-jeva v Brnu:*

Roller-jeve risarske zgledne podobe (Zeichenvorlagen).

VI. Razst. *J. Giontini-jeva v Ljubljani:*

Kamil Mašekovo šolo za petje (za otroke). Bauerjevo Avstrijo.

C.

„Posebno priznanje“

je razstavna sodnija (»jury«) izrekla 14 osebam in 42 šolam in zavodom. Ti so:

P. n. gg. *Bolle Ivan*, voditelj c. kr. sviloprejskega poskuševališča v Gorici, za svilorejsko-tehnično in znanstveno delovanje. *Castiglioni Viktor*, prof. v Terstu, za šolo raznih oprakov v otroških vertih in za spis »Otroški verti«. *Gallo Anton*, učitelj c. kr. vadnice v Gorici, za računsko mašino in za pisne knjižice. *Goljevšček Anton*, voditelj c. kr. avstr.-ogerske ljudske šole v Carigradu, za računsko mašino. *Hribar Anton*, učitelj c. kr. vadnice v Gorici, za muzične skladbe. *Monà Angelj*, ravnatelj dež. kmetijske šole v Gorici, za posebno veho pri vrenji vina in za pripravo, s katero se vino segreva. *Pich Jožef*, voditelj pripravljavniški v Teržicu (Monfalconu), za šolske klopi in za reliefne zemljevide. *Pocar Jakob*, učitelj v Strassoldo-u, za slogovne tablice s podobami. *Poniž Ambrož*, učitelj v Rihenbergu, za zbirko gospodarstvenih priprav, vsega pohišja in kmet. orodja v mali obliki, pa za zbirki merčesov in rudnin. *Srebernič Jožef*, učitelj v Čepovanu, za zbirke rudnin, rastlin in semen pa za reliefne zemljevid. *Stegnar Feliks*, učitelj v Ljubljani, za rusko mašino. *Tomšič Ivan*, c. k. vadnice učit. v Ljubljani, za »Vertec« in za druge spise mladini primerne. *Vodopivec France*, c. k. okr. šolski nadzornik, za prizadetje v sestavljanji načrtov za šolske hiše in za zemljevid Goriske dežele. *Zingerle France*, učitelj v Terstu, za prizadevanje v skladanji muzikalij mladini primernih. Gospodična *Emelija pl. Kallmünser-jeva*, učiteljica ročnih del v c. kr. žensk. izobraževališči v Gradcu, za priprave in tabele za skupno podučevanje v ženskih rokodelih (Massenunterricht). *C. kr. dež. šl. svet v Gradcu* za zemljevid kažoč razredbo šolskih občin. *C. kr. okr. šol. svet okolice Goriške* za inventarije šolsk. priprav in pomočkov, in za okrajne učiteljske knjižnice. *C. kr. svilorejsko poskuševališče* v Gorici gledé na razstavljene prav primerne priprave, naprave, zbirke in na odlične mikroskopične podobe raznih organov zdrave in bolne sviloprejke. *Kmetijska šola deželna v Gorici*, gledé na praktično rabnost raznoterih kmetijskih reči za razstavo primerno odbranih. »*Družba sv. Mohora*« v Celovcu za izdavanje bukev mladini primernih. »*Slovenska Matica*« v Ljubljani za izdavanje bukev

učiteljem primernih. Mestno žensko izobraževališče v Terstu za kvačkanje, pletenje, šivanje platnine, vezenje in križevato šivanje. Mestna deklška vадnica v Terstu za belo vezenje. *Gojenke otroških vertov v Terstu* za dela s poveršninami, in iz ilovice in pa za izrezovanje. Mestni otroški vert „*alla Madonnina*“ in „*di Rena vecchia*“ v Terstu (za izšivavanje, prebadanje in prepletanje.) Častvr. mm. *Uršulinarice in šolske sestre de „Notre Dame“* v Gorici za zlatovezenje, vozlanje in za nežnine (drobne dela). Šola č. mm. *Uršulinarec* v Gorici za vozlanje in za kerpanje. Šestrazr. deklška ljud. šola (mestna) v Gorici za pletenje in križevato šivanje. Zavod za gluhone me (dekl. oddelek) v Gorici za kvačkanje, šivanje platnine, belo vezenje, križevato šivanje, vozlanje in kerpanje. *Sirotišče* (Contavalli-evo) v Gorici za pletenje, šivanje platnine, za križevato šivanje in kerpanje. Dvorazr. šola v *Gradišči*, enorazr. v *Farri* in enorazr. v *Mariano-u* za pletenje. Enorazr. šola v *Fiumicello-u* za kerpanje. Trirazr. (mešana) šola v *Kobaridu* in enorazr. v (lašk.) *Št. Lovrencu* pri Muši za križevato šivanje. Šola č. sester *Previdnosti božje v Korminu* za šivanje platnine, vezenje in za križevato šivanje. Dvorazr. šola v *Ronkih* za vezenje. Dvorazr. (mešana) šola v *Solkamu* in trirazr. šola v *Teržiču* (Monfalconu) za šivanje platnine. Dvorazr. (mešana) šola v *Bovcu*, enorazr. (mešana) šola v *Čepovanu*, dvorazr. (mešana) šola v *Cerknem*, c. k. (d.) vадnica in dež. zavod za gluhone me v Gorici, štirikrazr. (deška) šola v *Korminu*, trirazr. (mešana) šola v *Kobaridu*, enorazr. (deška) šola v *Medeji*, enorazr. (dekl.) šola v *Ogleji*, in v *Picris-ih*, enorazr. (meš.) šola v *Rihenberg-u* in štirikrazr. deška šola v *Teržiču* za pisanje — Mestna ženska vадnica, društvo „*Società operaia*“ in risarska šola g. *Zernitz-ova v Terstu*, mestni zavod zapuščenih dečkov in dež. zavod za gluhone me v Gorici za risanje.

D.

„Častno omembo“

je »jury« priznala 13 osebam in 54 zavodom, šolam etc. Ti so:

P. n. gg. *Viktor vitez Castiglioni*, mestn. žensk. izobražev. prof. v Terstu, za zbirko telovadskih pesmi. *Aleksander Ciatto*, učitelj v Terstu, za učensko knjižnico. *Anton Gallo*, učitelj c. kr. vадnice v Gorici, za krajeznanstvo. *Alojzij Ipavec*, voditelj mestne deške ljudske šole v Gorici, za šolsko klop po Olomnski sestavi. *Jožef Kodelja*, učitelj v Ločniku, za računske tablice. *Ivan Lapajne*, nadučitelj v Ljutomeru, za didaktično-literarno delalnost. *Ivan Lorenzutti*, mizarski mojster v Gorici, za telovadske priprave. *Jurij Orsetič*, učitelj in otroškega verta lastnik v Terstu, za pripomočke k nazornemu uku. *Jakob Pocar*, učitelj v Strassoldo-u, za pripravo polajšujočo začetno čitanje (Gestell mit Setzkasten). *Alojzij Štrekelj*, podučitelj v Komnu, za delalnost v povzdigo kmetijstva. *Tamaj*, prof. v Terstu, za modele kristalov. *France Timeus*, ravnatelj mestn. žensk. izobraževališča v Terstu, za sestavo beril za ital. lj. šole. *Vascotti Simeon*, učitelj v kaznovalnici v Kopru, za ital. slovnico za ljudske šole. Šestrazr. dekl. šola (mestna) v Gorici za vezenje, šivanje platnine in kvačkanje. Zavod za gluhone me v Gorici za pletenje. *Sirotišče* v Gorici za vozlanje. Šola šols. sester v Gorici za vozlanje. Enorazr. šola v *Ajdovščini* za kvačkanje. Enorazr. šola v *Cervignano-u* za šivanje platnine. Enorazr. šola v *Fiumicello-u* za pletenje. Dvorazredna (mešana) šola v *Kamenjak* za kvačkanje, pletenje in za ljudsko-šolsko knjižnico. Trirazr. (mešana) šola v *Kobaridu* za pletenje. Dvorazr. šola v *Korminu* za

šivanje platnine. Enorazr. šola v *Mariano-u* za šivanje platnine. Dvorazr. (mešana) šola v *Mirnu* za pletenje. Dvorazr. šola v *Ronkih* za pletenje in šivanje platnine. Dvorazr. (mešana) šola v *Solkanu* za kvačkanje. Trirazred. (mešana) šola v *Tominu* za kvačkanje in križevato šivanje. *Dekliška vadnica (mestna) v Terstu* za pletenje, kvačkanje, šivanje platnine in za križevato šivanje. *Zensk. izobraževališče (mestno) v Terstu* za šolske klopi in telovadske priprave. Trirazr. šola v *Teržiču* za pletenje. *Pervi otroški vert v Gorici* za prepletanje. *C. kr. deška vadnica v Gorici* za risarije in knjižnico. Dvorazr. (mešana) šola v *Bovcu*, trirazr. (meš.) šola v *Kobaridu*, trirazr. (meš.) šola v *Tominu*, štirirazr. šola v *Korminu*, dvorazr. šola v *Ronkih* in enorazr. v *Medeji* za **risanje**.

Enorazr. deška šola v *Ajdovščini*, enorazr. dekliška šola v *Ajelo-u*, enorazr. (mešana) šola v *Št. Andreži*, enorazr. (mešana) šola na *Barki-Vatovljah*, enorazr. (deška) šola v *Campolongo-u*, enorazr. (deška) šola v *Fiumicello-u*, *jetnišnična šola v Gorici*, enorazr. (deška) šola v *Gradu* (otoku), enorazr. (mešana) šola v *Kalu*, dvorazr. (mešana) šola v *Kamenjah*, dvorazr. (mešana) šola v *Kanalu*, dvorazr. (mešana) šola v *Križu*, enorazr. (mešana) v *Kronbergu*, enorazr. (mešana) šola v *Lokovcu*, enorazr. (deška) šola v *Mariano-u*, enorazr. (deška) šola v *Ogleji*, enorazr. (mešana) šola v *Renčah*, dvorazr. (dekl.) šola v *Ronkih*, dvorazr. (mešana) šola v *Sežani*, enorazr. (mešana) šola v *Škerbini*, enorazr. (meš.) šola v *Skopem*, dvorazr. (meš.) šola v *Solkanu*, enorazr. (meš.) šola v *Šebreljah*, enorazr. (meš.) šola v *Štjaku*, enorazr. (meš.) šola v *Št. Tomažu*, trirazr. (meš.) šola v *Tominu*, trirazr. (dekl.) šola v *Teržiču*, enorazr. (meš.) šola v *Vertobji* — vsem za **pisanje**.

Priobčil sem bolj obširno to razstavo. a) Ker je zgodovinsko važna; b) da učitelji zvedo, katere učne pripomočke razst. komisija hvali in priporoča.

— *Is deželnih zborov.* Šolstvo je prišlo tudi letos pri zasedanji deželnih zborov tu bolj, tu manj na versto, ker dežele same plačujejo svoje učitelje, tedaj so tudi zbori mislili, da imajo, kot zastopovalci dežel, kaj govoriti. Ko beremo taka poročila, ne smemo nikdar pozabiti, da se konservativna stranka po deželnih zborih poganja: a) za samoupravo (avtonomijo) dežel, b) za pravice cerkve in družine do šole, in vsled tega c) za ljudsko šolo na verski podlagi, in ker bivajo razne narodnosti kakor n. p. na Štajerskem, Kranjskem tudi za pravice narodnega jezika po šolah. Ako tega ne bomo zgubili spred oči, bomo lože razumevali debate o šolstvu, in dasiravno učitelji ne smemo politikovati, bomo vendar spregledali, s katero stranko bi mi šli, ko bi bili v takem položaji.

V štajerskem deželnem zboru se je sprejela postava glede novega šolskega fonda, njemu pripadajo vse vstanove, dari in 7% šolskega naklada po vseh krajih. Sicer so pa konservativni poslanci, ko je bila razprava o troških za šolstvo, kakor druga leta, tako tudi letos zapustili dvorano, prepustivši vso odgovornost (ogromne troške i. dr.) liberalni stranki.

Koroški dežel. zbor je hotel 8 letno obiskovanje šol otrokom skrajšati, t. j. nasvet, da bi bil §. 75 derž. postave 9. maja zastran skrajšanja šolske dobe tudi za Koroško veljaven, je bil izročen pravno-politiškemu odseku, isto tako je bil tudi izročen nasvet, da bi dežela ne plačala za deželne in okrajne učiteljske skupščine. Deželni zbor tudi pričakuje, da bi se tistih 10.000 gl., ki jih daje država za šolstvo obernilo na korist občinam, kekar stavijo nove šole, tudi se je dežel. odboru naročilo, da naj tudi za l. 1877 o pravem času prosi, te podpore. — Razne prošnje učiteljev med drugim tudi, da bi se šolske zamude tako kaznovale, kakor tudi prestopki postav, so padle pod klop.

Avstrija pod Anizo. Deželni odbor je zboru poročal o šolstvu pretečenega leta in o njegovih potrebah. Od 1. septembra 1874 — do konca decembra se je za šolske stavbe potrosilo 2.260.760 gl., odkar pa je šolska postava veljava pa v ta namen 6.806.236 gl. Na Spodnje-Avstrijskem je sedaj ljudskih šol 1261, učiteljev 3992, a otrok, ki v šolo hodijo, 256.944. — Razven tega, kar se daje iz normalnega šolskega zaklada pripomočka za šolske stavbe, se je za l. 1877 privolilo tudi 30.000 gl. — Dalje so sprejeli nasveti šolskega odseka, katere je predlagal poslanec E. Sues 4. aprila: 1. Deželna proseminišča naj se razširita na 5razredno učilnico, štipendij naj bode manj in ti tudi v manjšem znesku, da ne bode troška višej, kakor ga je bilo za 3razredno učilnico. 2. Slavna vlada se prav nujno prosi, naj vstanovi za Spodnje-Avstrijsko novo učiteljišče.

V Zgornje avstrijskem deželnem zboru so letale ostre pušice na novo šolo, katere je krepko odbijal deželni poglavar, in tožil zoper rovarstvo proti novi šolski postavi. Konservativni poslanci niso glasovali pri šl. predstevu.

V Tirolih se je deželni zbor sem razpustil a v sosednjem Predarlskem deželnem zboru so predlagali načert šolske postave, kakoršni se noben deželni zbor dosihmal ni pretresoval, — šolsko postavo v kerščanskem smislu, cerkev bi šole nadzorovala, višja deželna šolska oblast bi bila iz 3 udov, 2 imenuje škof, a 1. pa deželni odbor. Deržava bi imela nalog, cerkev in družina varovati v nujnih pravicah do šole, se ve, da tudi ob enem pravico nadzorovanja. Šola bi spadala v delokrog ministerstvu notranjih zadev. Postava je bila sprejeta s 13 zoper 8 glasov tudi v 3. branji, dasiravno je deželni glavlar temu oporekoval.

V Moravskem zboru je dr. Fanderlik zahteval 3000 gl. v podporo za »Matico školsko«, ker so ji svitli cesar tudi s 2000 gl. pomagali. Toda nemški ustavaki so nasvet zavergli in sedaj so češki in konservativni poslanci zbornico zapustili. Sicer so bile pa tudi, kakor v Celovcu, prošnje, da bi učiteljice enako plačo imele kakor učitelje.

V Gališkem je bilo več nasvetov, da bi se učiteljem plača zboljšala.

Istrijski deželni zbor je sklenil, da se ima v Porečkem pripravništvu za slovenske in laške učitelje nemščina kot učni jezik odpraviti. (Dalj.)

— Šola c. k. rudnika v Idriji je oproščena šolnine od drugega semestra t. l. Šolnine oproščeni so tudi otroci starišev, ki ne spadajo pod Idrijo.

— **Zdihljeji k Mariji Devici našej ljubej Gospej svetega Serca.** Besede Janez Volčičeve, vglasbil Pater Angelik Hribar. 31 Marijnih pesni velja l gl. 20 kr.; na prodaj pri Giontini-u, Lerher-ju, Till-u, Klerr-u in Gerberji. To novo delo slovenskega uma živo priporočamo prijateljem cerkvenega petja.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gosp. Janez Kernc poprej začasno, sedaj stalno nadučitelj v Šent-Vidu pri Ljubljani. Gdč. Terezija Drašler, zač. učiteljica na Verhniki. Gdč. Roza Cirkelbach iz Kranjskega pride v Velikovec.

† V Kamni Gorici je umerl 15. p. m. gosp. Jakob Zupan, tamošnji učitelj r. v Zaspeh l. 1835, in v Ljubljani 11. t. m. gosp. K. Vesel, učit. pripravnik 3. leta, v 19. letu svoje starosti. N. v m. p.!